

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE

SCIENCE AND TECHNOLOGY: NEW APPROACHES AND DEVELOPMENT STRATEGIES

Conference date: February 10, 2026

London

M.V. Lomonosov Moscow State University (Russian Federation)
Tomsk State University (Russian Federation)
L.N. Gumilyov Eurasian National University (Republic of Kazakhstan)
M. Kozybayev, North Kazakhstan University (Republic of Kazakhstan)
Osh State University (Kyrgyz Republic)
Ankara University (Türkiye)
Academic Research Publisher (United Kingdom)
UniScience journal (Republic of Uzbekistan)

MATERIALS

The international scientific-practical conference
«SCIENCE AND TECHNOLOGY: NEW APPROACHES
AND DEVELOPMENT STRATEGIES»

Moscow, Astana, Petropavlovsk, Tashkent, Osh, Tomsk, Ankara
February 10, 2026

TOM I

Science and Technology: New Approaches and Development Strategies
//Materials International Scientific-Practical Conference. Moscow, Astana, Petropavlovsk, Tashkent, Osh, Tomsk, Ankara. February 10, 2026.

Editorial board of the conference

Temnova L.V. - DSc, Professor (Moscow, Russia); **Sagatbayev Y.N.** - PhD, professor (Astana, Kazakhstan); **Duyshenaliev CH.D.** - DSc, Professor (Bishkek, Kyrgyzstan); **Pashkov S.V.** - PhD, professor (Petropavlovsk, Kazakhstan); **Khakimov K.A.** - PhD, docent (Tashkent, Uzbekistan); **Melekoglu M.** - DSc, professor (Eskisehir, Turkey).

The event aims to discuss contemporary research across various scientific fields, exchange new scientific ideas, and support scientific activities aligned with global innovative processes.

Within the conference framework, scientists, researchers, young scholars, and practicing specialists will have the opportunity to present their research findings, exchange scientific ideas, and expand international collaboration.

The main objective of this International Scientific-Practical Conference is to consolidate the results of contemporary research across various scientific fields and strengthen the integration of science and practice through advanced scientific approaches.

**The authors are responsible for the content of the articles, the information, facts, and figures presented therein.*

The proceedings of the International Scientific-Practical Conference have been discussed by the Scientific-Technical Council of the international publisher „**Academic Research Publisher**“ (London, United Kingdom) and recommended for publication (February 8, 2026, Protocol No. 3).

OLTIN SAQLOVCHI SULFIDLI RUDALARNI KUYDIRISH JARAYONINING TERMIK XUSUSIYATLARI VA QAYTA ISHLASH IMKONIYATLARI.....	257
ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ НАНОМАТЕРИАЛИ В АРХИТЕКТУРЕ.....	263
ЖЕЛЕЗОСОДЕРЖАЩИЕ МИНЕРАЛЫ И ВТОРИЧНЫЕ РЕСУРСЫ ДЛЯ ПОЛУЧЕНИЯ СОВРЕМЕННЫХ КОАГУЛЯНТОВ.....	275
□ NEW SOLUTIONS IN MEDICINE, PHARMACY, AND BIOTECHNOLOGY.....	280
МОУЧЕЧАКНИНГ (<i>MATRICARIA CHAMOMILLA</i>) KIMYOVIY TARKIBI VA SHIFOBAXSHLIK XUSUSIYATLARI.....	281
XURMO (<i>DIOSPYROS KAKI L.</i>) MEVASINING KIMYOVIY TARKIBI VA SHIFOBAXSHLIK XUSUSIYATLARI.....	290
МОУЧЕЧАК (<i>MATRICARIA CHAMOMILLA</i>) NING ANTIOKSIDANTLIK XUSUSIYATLARI.....	295
XORIJIY DAVLATLAR TEZ TIBBIY YORDAM TIZIMINING TAHLILI...	299
TUT IPAK QURTINING (<i>BOMBYX MORI L.</i>) VIRUSLI KASALLIKLARI ...	305
FATSELIYA O‘SIMLIGI TANASINING KIMYOVIY TARKIBI.....	312
XAVF GURUHIDAGI AYOLLARGA OIV-INFEKSIYASI YUQISHINING OLDINI OLISHGA ZAMONAVIY YONDOSHUV	317
RAQAMLI KEKSAYISHGA QARSHI QALQON: ISIRIQ ALKALOIDLARINING BLUE LIGHT (KO‘K NUR) ZARARLARINI NEYTRALLASHDAGI MAXFIY KUCHI	320
SHOSHILINCH HOLATLARDA GEMATOLOGIK PATOLOGIYALARNI ANIQLASHDA QON SURTMASI TASVIRLARINING TAHLILI VA SUN‘IY INTELLEKT IMKONIYATLARI.....	326
HALQUM SARATONIDA ERTA TASHXIS VA DAVOLASHNING ZAMONAVIY STRATEGIYALARI.....	334
CHUQUR O‘QITISH ASOSIDA KO‘KRAK RENTGEN TASVIRLARIDA O‘PKA SOHASI SEGMENTATSIYASI.....	338
SYNTHESIS OF OLIGONUCLEOTIDES FOR PCR DETECTION OF THE MIS (MÜLLERIAN INHIBITING SUBSTANCE) GENE IN A CLONED BACMID	346
COMPARATIVE QUALITY ANALYSIS AND NEW APPROACHES TO THE STANDARDIZATION OF TABLET DOSAGE FORMS CONTAINING DICLOFENAC SODIUM.....	353
O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI NAMANGAN VILOYATI TEZ TIBBIY YORDAM XIZMATIDA KADRLAR SALOHIYATINI O‘RGANISH	357

flavanoidlardan apigenin, kvertsitrin, luteolin bo'lishini xisobga olib, antioksidant va yallig'lanishga qarshi vosita sifatida ishlatilishi mumkin deb hisoblaymiz[3].

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. **Qodirov S.** Moychechak va uning tibbiy xususiyatlari. – Nukus: Qoraqalpog‘iston davlat universiteti, 2022.
2. **Yusupov I.** Xalq tabobati va o‘simliklar. – Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi, 2023.
3. **Asqarov I.R.** Tabobat qomusi. – Toshkent: Mumtoz so‘z, 2019 y.

XORIJIY DAVLATLAR TEZ TIBBIY YORDAM TIZIMINING TAHLILI

Imomov A.A

Sotiboldiyev N.A

Toshkent Davlat Tibbiyot Universiteti

Jamoat sog‘lig‘ini saqlash maktabi

***Annotatsiya:** Jahon sog‘liqni saqlash tizimida gospitalgacha bo‘lgan bosqichda ko‘rsatiladigan tibbiy yordam sifati aholi o‘limi va nogironligini kamaytirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Bugungi kunda turli davlatlar (AQSH, Braziliya, Chili, Janubiy Afrika) o‘z ijtimoiy-iqtisodiy sharoitidan kelib chiqib, tez tibbiy yordam (TTYo) tizimining o‘ziga xos modellarini shakllantirgan. Ushbu xalqaro tajribalarni o‘rganish va ijobiy jihatlarini milliy sog‘liqni saqlash tizimiga adaptatsiya qilish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.*

Kalit soʻzlar: tez tibbiy yordam (EMS), gospitalgacha yordam, yagona favqulodda raqamlar, paramediklar, telemeditsina, sogʻliqni saqlash tizimi, xalqaro tajriba, AED.

Abstract: *In the global healthcare system, the quality of medical care provided at the pre-hospital stage is of decisive importance in reducing population mortality and disability rates. Today, various countries (such as the USA, Brazil, Chile, and South Africa) have developed unique models of emergency medical services (EMS) based on their specific socio-economic conditions. Studying these international experiences and adapting their positive aspects into the national healthcare system remains a critical and timely issue.*

Keywords: *emergency medical services (EMS), pre-hospital care, unified emergency numbers, paramedics, telemedicine, healthcare system, international experience, AED.*

Аннотация: *В глобальной системе здравоохранения качество медицинской помощи, оказываемой на догоспитальном этапе, имеет решающее значение для снижения показателей смертности и инвалидности населения. На сегодняшний день в различных странах (таких как США, Бразилия, Чили и ЮАР) сформировались уникальные модели службы скорой медицинской помощи (СМП), основанные на их специфических социально-экономических условиях. Изучение этого международного опыта и адаптация его положительных аспектов в национальную систему здравоохранения остается критически важным и актуальным вопросом.*

Ключевые слова: *скорая медицинская помощь (СМП), догоспитальная помощь, единые номера экстренных служб, paramедики, телемедицина, система здравоохранения, международный опыт, АНД.*

Kirish: Shoshilinch tibbiy yordam xizmati dunyo mamlakatlari sogʻliqni saqlash tizimining eng muhim boʻgʻinlaridan biri boʻlib, u aholi hayotini saqlab qolishda birinchi darajali ahamiyatga ega. Tarixiy tajriba shuni koʻrsatadiki, yagona favqulodda raqamlarning (911, 112, 999) joriy etilishi yordam soʻrash jarayonini soddalashtirib, xizmatlar oʻrtasidagi muvofiqlashtirishni yangi bosqichga olib

chiqdi. Zamonaviy dunyoda telemeditsina va avtomatlashtirilgan tashqi defibrilyatorlar (AED) kabi texnologiyalar bu sohani yanada takomillashtirmoqda. Biroq, turli qit'alar va davlatlarda ShTYo tizimi o'ziga xos rivojlanish yo'liga ega. Masalan, Shimoliy Amerikada yuqori texnologik va professional parameditsina tizimi shakllangan bo'lsa, Janubiy Amerika va Afrika mamlakatlarida infratuzilma, aholi zichligi va ijtimoiy tengsizlik bilan bog'liq muammolar tizim samaradorligiga o'z ta'sirini o'tkazmoqda.

Maqsad: Turli mintaqalar (AQSH, Braziliya, Chili, Meksika, Janubiy Afrika va boshqalar) misolida tez tibbiy yordam tizimining tashkil etilishi, xodimlarning roli, texnologik jihozlanishi hamda mavjud muammolarni qiyosiy tahlil qilish va xalqaro tajribaning samarali jihatlarini o'rganish

Asosiy qism: Yagona favqulodda raqamlarni joriy etish. Favqulodda yordamning mavjudligini yaxshilash uchun yagona tez yordam raqamlari joriy etildi. Fojiali yong'in va 999 ning kiritilishi allaqachon aytib o'tilgan. Qo'shma Shtatlarda 911 1968 yilda joriy etilgan bo'lib, favqulodda xizmatlarni chaqirishning milliy standartiga aylandi, Yevropa Ittifoqida esa 112 1991 yilda umumyevropa standartiga aylandi. Ushbu asosiy chora-tadbirlarning barchasi yordam so'rash jarayonini soddalashtirdi va turli xizmatlar o'rtasidagi muvofiqlashtirishni yaxshiladi.

Zamonaviy dunyo yangi muammolarga duch kelmoqda va favqulodda vaziyatlar xizmatlari moslashishda va takomillashtirishda davom etmoqda. Bir paytlar orzu qilgan texnologiyalar haqiqatga aylandi. Telemeditsina shifokorlarga real vaqt rejimida tez yordam brigadalari bilan maslahatlashish imkonini beradi, bu ayniqsa chekka hududlarda muhim ahamiyatga ega. Avtomatlashtirilgan tashqi defibrilatorlarni (AED) jamoat joylarida tarqatish va aholini ulardan foydalanishga o'rgatish to'satdan yurak tutilishida omon qolish imkoniyatini oshiradi [1].

Paramediklar Rossiya sog'liqni saqlash tizimidagi noyob mutaxassisdir. Ularning vazifalariga aholining deyarli barcha toifalariga, jumladan, bemorlar, bolalar, qariyalar, nogironlar, homilador ayollar va boshqalarga tibbiy-profilaktika yordami ko'rsatish kiradi. Birlamchi tibbiy yordamda ishlaydigan paramediklar

ko‘pincha murakkab diagnostika va taktika masalalarini mustaqil ravishda hal qilishlari kerak. Bu shuni anglatadiki, ular birinchi tibbiy yordam ko‘rsatish, profilaktika choralari, kasalxonaga yotqizishdan oldin bemorlarni parvarish qilish va bemorlarni kompleks parvarishlash bo‘yicha yuqori malakani talab qiladi [2].

Braziliya yuqumli kasalliklarning yuqori darajasi va sepsisdan yuqori o‘lim ko‘rsatkichlari kabi sog‘liqni saqlash muammolaridan aziyat chekmoqda. Shunga o‘xshash tarzda, qotillik va yo‘l harakati bilan bog‘liq o‘limlar tashqi sabablarga ko‘ra barcha o‘limlarning deyarli uchdan ikki qismini tashkil etadi, bu esa jamoat salomatligiga jiddiy tahdid soladi. Zo‘ravonlik hal qilinmagan katta muammo bo‘lib qolayotganligi sababli, travma sog‘liqni saqlash tizimiga katta yuk yuklaydi.

Braziliyada o‘tkir tibbiy yordam ko‘rsatishning ikki turi mavjud: tez yordam bo‘limlari va ED. Ikkalasi ham davlat va xususiy tizimlarda mavjud, ammo tez yordam bo‘limlarining aksariyati (davlat sog‘liqni saqlash tizimi) tarkibiga kiradi [3].

Chilida o‘t o‘chiruvchilar AQShdagi kabi paramediklar sifatida o‘zaro o‘qitilmagan va yong‘in bilan bog‘liq favqulodda vaziyatlar tibbiy favqulodda vaziyatlardan butunlay alohida boshqariladi.

Shoshilinch tibbiy yordam Chilida muvaffaqiyatli va tez rivojlandi. Chili hozirda yetakchi davlat va Janubiy Amerika uchun namuna bo‘lib, mintaqadagi boshqa hech bir davlatda 10 ta o‘quv dasturi yo‘q [4].

Ko‘pgina o‘tkir kasal yoki jarohatlangan bemorlar uchun shoshilinch tibbiy yordam xizmatlari (EMS) birinchi tibbiy aloqa va tibbiy yordam ko‘rsatilmagan va zaif aholi uchun tibbiy yordam ko‘rsatish davomiyligiga asosiy kirish nuqtasi bo‘lib xizmat qiladi. AQSh aholisining xilma-xilligi ortib borayotgan bir sharoitda yuqori sifatli hospitalgacha tibbiy yordamni madaniy jihatdan barkamol va adolatli tarzda taqdim etish juda muhim [5].

Qo‘shma Shtatlarda COVID-19 bilan kasallanish holatlari 2020 yilning mart oyida keskin o‘sishni boshladi, 13-martda milliy favqulodda holat e‘lon qilindi. Shunga qaramay, ushbu global pandemiya sabab bo‘lgan jiddiy kasallanishga qaramay, mahalliy COVID-19 tarqalishidan qat‘i nazar, AQSh favqulodda

vaziyatlar departamenti (ED) tashriflari 2020 yil marti davomida sezilarli darajada kamaydi. Shunga o'xshab, shoshilinch tibbiy yordam xizmatlari (EMS) voqea joyida o'lim holatlari haqida xabar berilgan [6].

Meksikaning HEMS tizimi 2013-yil davomida yettita vertolyot parki bilan 2500 dan ortiq aviatibbiy evakuatsiyani ta'minladi va hozirgacha u Mexiko shahrining yirik metropoliteni hududidagi yagona vertolyot shoshilinch tibbiy yordam (HEMS) yetkazib beruvchi hisoblanadi [7].

EMS Turkiyada uzluksiz, 24 soatlik kasalxonadan oldingi EMSni ta'minlaydi. Ushbu kasalxonadan oldingi EMSdan foyda ko'rgan suriyalik qochqinlar soni turk aholisi bilan birga ortdi [8].

Janubiy Afrikada tez yordam xizmatlari davlat va xususiy sektor tomonidan taklif etiladi. Davlat sektori EMS hech kimning irqi, sinfi, millati yoki to'lov qobiliyatidan qat'i nazar, shoshilinch tibbiy yordam olish imkoniyatidan mahrum etilmasligini ta'minlash uchun konstitutsiyaviy vakolatga ega.

EMS smenali tizimda ishlaydi, jami to'rt smenali (A, B, C va D), ularning har biri ham 12 soatlik kunduzgi va tungi smenalarga bo'linadi (masalan, A1 va A2). Tez tibbiy yordam brigadasining barcha xodimlari va aloqa markazidagi xodimlar 4 haftalik siklda kunduzgi va tungi smenalarda aylanadigan ushbu to'rt smenada ro'yxatga olinadi [9].

Shahar joylarida ko'cha va uy raqamlarini EMS javobi paytida osongina aniqlash mumkin.

Favqulodda vaziyatni aniqlash bilan bog'liq muammolar uchta muhim ta'sir ko'rsatdi: 1) EMS javob oralig'ini oshirdi, 2) tezkor javob berishdagi nomuvofiqliklar va 3) samarasiz aloqa [10].

Xulosa

Turli davlatlarning gospitalgacha yordam ko'rsatish tizimlarini tahlil qilish quyidagi xulosalarga kelish imkonini beradi:

Muvofiqlashtirishning ahamiyati: AQSH va Yevropada joriy etilgan yagona raqamlar tizimi favqulodda vaziyatlarda vaqtni tejashning eng samarali usuli ekanligini isbotladi.

Kadrlar tayyorlash: Rossiyadagi paramediklar va Chilidagi o'quv dasturlari tajribasi ko'rsatganidek, mutaxassislarning mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini oshirish hospitalgacha bosqichdagi o'lim ko'rsatkichini kamaytiradi.

Texnologik transfer: Meksikaning HEMS (aviatsiyaviy evakuatsiya) va telemeditsina texnologiyalari chekka va aholi zich joylashgan hududlar uchun hayotiy zaruriyatdir.

Tizimli muammolar: Janubiy Afrika va Braziliya tajribasi shuni ko'rsatadiki, infratuzilmaning yetishmasligi (ko'cha raqamlarining yo'qligi) va ijtimoiy zo'ravonlik darajasi tez yordam xizmati tezkorligiga to'g'ridan-to'g'ri to'sqinlik qiladi.

Umuman olganda, xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, samarali tez tibbiy yordam tizim faqat texnologiyaga emas, balki aniq huquqiy-konstitutsiyaviy kafolatlar (Janubiy Afrikadagi kabi), tizimli kadrlar tayyorlash va mukammal logistikaga asoslanishi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. **Гафуров А., Солиев А., Мамадиев А., Сатвалдиев М.** Сквозь века к спасению: история и эволюция скорой медицинской помощи // Профилактическая медицина и здоровье. — 2024. — Т. 3, № 4. — С. 52–57.
2. **Каспрук Л. И.** Фельдшер – уникальный представитель оренбургского здравоохранения // Медицинская сестра: научно-практический и публицистический журнал. — 2020. — Т. 22, № 4. — С. 10–16.
3. **Oliveira J. e Silva L., Herpich H., Puls H. A., Myers J. G., Schubert D. U. C., Freitas A. P. et al.** Emergency medicine in Brazil: historical perspective, current status, and future challenges // International Journal of Emergency Medicine. — 2021.
4. **Mallon W. K., Valenzuela R., Salway R. J., Shoenberger J. M., Swadron S. P.** The specialty of emergency medicine in Chile: 20 years of history //

- Revista Médica Clínica Las Condes. — 2017. — Vol. 28, № 2. — P. 163–169.
5. **Farcas A. M., Joiner A. P., Rudman J. S., Ramesh K., Torres G., Crowe R. P. et al.** Qo‘shma Shtatlarda shoshilinch tibbiy yordam ko‘rsatishdagi nomutanosibliklar: qamrovli tahlil // Gospitalgacha shoshilinch yordam. — 2023. — Vol. 27, № 8. — P. 1058–1071.
 6. **Goldberg S. A., Cash R. E., Peters G., Weiner S. G., Greenough P. G., Seethala R.** The impact of COVID-19 on statewide EMS use for cardiac emergencies and stroke in Massachusetts // Journal of the American College of Emergency Physicians Open. — 2021.
 7. **Urquieta E., Bello A., Varon D. S., Varon J.** Aeromedical helicopter transport of prisoners: The Mexico City experience // The American Journal of Emergency Medicine. — 2021. — Vol. 43. — P. 224–228.
 8. **Altner A. O., Yeşil S. T.** Turkiyaning Anqara shahrida yashovchi suriyalik qochqinlar tomonidan shoshilinch tibbiy yordam xizmatidan foydalanish // Kasalxonagacha va ofat tibbiyoti. — 2018. — Vol. 33, № 2. — P. 160–164.
 9. **Brady L., Gilson L., George A., Vries S. D., Hartley S.** A community-based ambulance model: lessons for emergency medical services and everyday health systems resilience from South Africa // Health Policy and Planning. — 2024. — Vol. 39, № 9. — P. 956–969.
 10. **Hunt M., Niyonsaba M., Uwitonze J. M., Nyinawankusi J. D. A., Davies J., Maine R. et al.** Challenges locating the scene of emergency: A qualitative study of the EMS system in Rwanda // Prehospital Emergency Care. — 2024. — Vol. 28, № 3. — P. 501–505.

**TUT IPAK QURTINING (*BOMBYX MORI L.*) VIRUSLI
KASALLIKLARI**
